HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אמר רב יהודה זה אהלה. בשבת פרק רבי עקיבא (דף ג.) מיכא ספריס לגרסי זה המול ופריך והתניא הכורת והמול ומימה להתנן חול כדפרק המוליא (שם פ:) וי"ל דתרי גווני חול חד לענין ומד למפיקה וכפום ומתי שפיר להכיא גירסא בפסקנא דקתמר מלא מצי בורית מהל ולא קתמר מלא לעופט כו': **והתניא** הבורית והאהלה. פי' לענין שניעת נשיעת מגל לפי גירסת הספריס דשבת דגרס הכורת והמול מימה היא לענין מה נשיעת ומי לענין הוצאת שבת הא קתמר רבי יהודה שניעת בגתר ובורית כדי להעביר בו את הכתם והך אינו כתם אלא שיעור לא שייך רק מהני ז' מיני קמעים ומיהו אפשר דרבנן לית להו דבורית ומול הלחויין למפיקה וכפום לית להו חד שיעורא לענין שבת ורבי יהודה פליג אבורית לחוד וקתמר כדי להעביר בו את הכתם: **כברייתא.** פירש"י גפריט וכן בעירוך[ד] אף וגפריט תרגום אשבת ובכריתא (מהלים יח) והקשה הר"ר יעקב מלוליי"ש בשבת כי פריך בכריתא מי לית ליה שניעת לפרוך ממתני' דשבת דתנן בפ' המוליא (דף עח:) שיעור אחריצת גפריט וחפת כדי לסמוס נקב ומיהו לא קשה דבכתם מקומות מלי למפרך ממשנה ובספיריכא יותר פשוטה מן הבריית' פריך מינה ועוד כיון שפידל הש"ס הכא הוצאה אם והוקשעה: **כל** שאין לו עיקר. פירש בקונטרס בשמכת עבודה זרה (דף יד.) עיקר המתקייס בשרץ בימות החמה ובימות הגשמים וזה קשה דל"ל תבוסה לא יהא נוהג בה שניעת שאינה מתקיימת בימות הגשמים ונראה שמיה כמו שפירש הכא שאין לו שורש בארץ כמו גפריט וגם מה שפירש אם מוריית מין ארז כלאיתא בריש הנזה (דף כג.) שיטה מוריית זה לינו נראה דבשמכת ע"ז (דף יד.) פריך כי הכא ומי אית ליה שניעת והתניא כו' והכי ודאי לאו לאתי יש לו שורש על כן נראה כמו שפירש רש"י בשבת (דף כג.) שהוא בית הגרגר שבתוכו הגרעין וקרוי בלשון משנה בית השלי ואין לו שורש ולא עלים ולא פרי ולא עלה ולא ענף ולא שניעה ולא ריח ולא טעם ולא כלום ולא מצי למיכל ולא מצי לאוקמי בשום ענין ולא מצי למיעבד מידי

קמוניא ואשלג[א] **הטבילו** ועשה על גבי טהרות העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר הרי זה צבע הטהרות טהורות ואינו צריך להטביל עבר או שדיהה הרי זה כתם והטהרות טמאות וצריך להטביל[ב] איזהו רוק תפל כל שלא טעם כלום מי גרסין לעיסת גריסין של פול[ג] חלוקת נפש מי רגלים[ד] שהחמיצו וצריך לכסכם שלש פעמים לכל אחד ואחד ג[ה]העבירן שלא כסדרן או שהעביר שבעה סמנין כאחת לא עשה ולא כלום: **גמ'** תנא[ו] נתר אלכסנדרית ולא נתר אנטפטרית: בורית: אמר רב יהודה זה אהלא והתניא הבורית והאהל אלא מאי בורית כבריתא ורמינהי[ז] הוסיפו עליהן הלביצין והלעונין הבורית והאהל ואי בורית כבריתא מי אית ליה שביעית[ח] והתנן[ט] זה הכלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין לו שביעית אלא מאי בורית אהלא והתניא הבורית והאהל תרי גווני אהלא: קמוניא: אמר רב יהודה שלוף דוש: ואשלג: [י]אמר שמואל שאלתינהו לנחותי ימא ואמרו אשלגא שמיה ומשתכח ביני נקבי מרגניתא ומפקי לה ברמצא דפרזלא: **הטבילו** ועשה [כו']: תנו רבנן העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר צפון ועבר טהרותיו טמאות צפון צבע נמי מעבר אלא [יא]העביר עליו ששה סמנין ולא עבר העביר עליו צפון ועבר טהרותיו טמאות שאם העביר שביעי מתחילה שמא עבר תניא אידך [יב]העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר שנאן ועבר טהרותיו טהורות א"ר זירא [יג]לא שנו אלא הטהרות שנעשו בין תכבוסת ראשונה לשניה אבל טהרות שנעשו אחר תכבוסת שניה טהרותיו טמאות שהרי הקפיד עליו אמר

שמיו נשרש בתרי: **תרי** גווני אהלא. מימה לספריס דגרסי בשבת (שם) והמניח הבורית והחול לחתי לא משני מעיקרא תרי גווני חול כדמשני במסקנא גבי מהל וי"ל דקיס ליה להש"ס דלא הוו תרי גווני חול לכבוס: **הטבילן** ועשה על גביו טהרות בו' הרי זה צבע. אין לפרש הרי זה ולאי נצע כדפירש בקונטרס בפרק מרובע מיתות (סנהדרין דף מט:) דאם כן לקמן לחתי לאבל טהרות שאחר תכבוסת שניה טמאות הלא כיון שלא עבר מתחלה בז' סממנים ולאי נצע הוא ועוד כי פריך לקמן לר"ל לחתי נלוע שיהו עליה ע"י הדחק לא שייך לפרש הכי דהא מאי פריכה היא הכי היא ולאי נצע ואין כאן טומאה כלל ולחתי נקט נמי והטבילו אפי' לא הטבילו לא שייך לפרש הכי זה שפיר נצע כלומר יש להו לתלות בנצע ואע"פ דפעמים דאם הוא [אינו] עובר ע"י ז' סממנין הכא איכא שפיר שפיר מלבד טעמא דבטול לחתי נצע הוא כיון דלא עבר ואם תמצי לומר דאם הוא אינו עובר ע"י ז' סממנין מטהרינן אפילו למפרע אבל טעמא דבטול לחוד לא מהני דגבי אם נדה דקתמר מעביר עליו ז' סממנין ומבטלו אינו אלא לטהר מכאן ולהבא אבל למפרע טמא מדרבנן הוחיל והקפיד שפגול שיכול לצאת ע"י ז' סממנין ולחכי לא בטלו ואע"ג דמן התורה טהור דהוחיל ואין קופו לצאת ע"י ז' סממנין נתבטל אבל כאן כיון דאיכא שפיר שפיר שפיר ובטול טהור אף מדרבנן למפרע ומיהו מטעם שפיר שפיר לחוד לא הוה מטהרינן ליה אי לאו טעמא דבטול משום דרגילות נצע ם מגופה כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף ג.) בצפור לא נתעסקה בשום אל טנפיס לא עברה אחי ם מהיכא אחי דעל כרחך בלא טעמא דבטול לא מטהרינן ליה מטעם שפיר שפיר שפיר שפיר מינה לר"ל דבטל אע"ג דיכול לצאת ע"י ז' סממנין הא לא בטלו ואע"ג דמן התורה טהור דהוחיל ואין שפיר שפיר ומשום הכי פריך מינה לר"ל דבטל אע"ג דיכול לצאת ע"י ז' סממנין הא לא בטלו ואין ליכול לצאת ע"י צפון ואיכול ושפיר שפיר וי"ל דניחי דכשנמייבש הבגד נתבטל מיהו בעודו לח לא נתבטל ובעודו לח נגע בו הבגד ומשום הכי צריך להטביל בטול ושפיר שפיר וי"ל דניחי דכשנמייבש הבגד נתבטל מיהו בעודו לח לא נתבטל ובעודו לח נגע בו הבגד ומשום הכי צריך להטביל ועוד יש לומר הכי זה נצע בציעות ם בעלמא ונתבטל ולא נשתרך לטעם לספיר שפיר שפיר והשתא נתפרש טעם בטול בשמנה למינה פריך לריש לקיש ומיהו פירוש רשמון נרשה עיקר לשון נצע לא משמע בציעות ם אלא נצע ממש:

צפון צבע נמי מעבר. ומ"ת ומה נכן והא הקפיד עליו כיון שהעביר צפון אחר שבעה סמנין וימה לטהרותיו טמאות דקתמר קמי מתכוסת שניה ומהאי טעמא נמי קתמרינן לקמן שנאן ועבר לטהרות שנעשו אחר מכבוסת שניה טהורות ולימא לימיחר דקפידא לא מהני אלא דאי טמאות אחכבוסת ראשונה נמי קאי ואפי' לא היה צפון מעביר הצבע היה יכול להקשות מבריית' דבסמוך שנאן ועבר טהרותיו טהורות אלא דניחא לי' למיפרך מגופה: שאם העביר שני עבר. ותימה שביעי שמא עבר. ותימה פשיטא דבששה סמנין לא סגי ואם לא העביר כל השבעה טמא. וי"ל דמיירי כגון שלא היה מראה אדמימותו כלל בהעברת ששה סמנין סד"א בשביל השביעי מסתמא לא יעבור וצבע הוא: **לא** שאנו אלא טהרות שנעשו אחר תכבוסת ראשונה מטבילה עד תכבוסת שניה. אבל טהרות דמתכבוסת שניה עד שיטבול טמאות דכיון שהקפיד עליו ונהג בו מנהג דם אלמא לא מחשיב ליה בלוע ע"י מה שלא עבר בד' סמנין הראשונים. ותימה אמאי קתני מתניתין דהרי זה צבע ואין צריך להטביל הא כיון שהקפיד עליו להעבירו בד' סמנין נהג בו מנהג דם ויהא טמא עד שיטבול וי"ל דהעברת ז' סמנין דמתניתין אינן כדי להעביר הכתם דאדרבה ניחא ליה טפי שלא יעבור דאז יהיו טהרותיו טהורות. ועוד י"ל דדוקא הכא דאהנו מעשיו דשנאן ועבר אבל לא עבר לא

בג א מיי' פ"ד מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה יג:
כח ב מיי' פ"ט מהל' מיסורי ביאה הל' יא ופמג לאוין קיח ומשג עשין רמג:
כט ג מיי' שם הל' יז: ל ד ה ו מיי' פ"ד מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה יד:

תום' הרא"ש (המשך)

לספוקי בצבע. זו היא שיטת רבינו שמשון. ונדחק לפרש ולהלק לר' יוחנן בין כתם לדם נדה ממש דבכתם טהרות הראשונות טהורות ובדם נדה טמאות. וק"ל מאי שנא דם נדה שהוא כל כך שאינו יכול לצאת כ"א ע"י צפון מהרסין הבלועין משקין טמאין ואינן יכולין [לצאת] כ"א ע"י הסך תנור דמטהר ר' יוחנן הילכך נראה לפרש הרי זה צבע כיון שהעביר עליו ד' סמנין ולא עבר הוברר הדבר שהיה בלוע מעיקרו כל כך שאינו יכול [לצאת] כ"א ע"י צפון ונתבטל מתורת דם ואין כאן צביעת דם בעלמא. וה"ה דם נדה ודאי אם הטבילו ועשה על גביו טהרות והעביר עליו ד' סמנין ולא עבר טהרותיו טהורות והאי דנקט כתם משום דמתניתין איירי בכתמים וה"ה דם נדה ודאי והיינו דקתני ר' חייא דם הנדה ודאי מעביר עליו ד' סמנין ומבטלו דאם עבר נשהר הכתם ואם לא עבר הוברר שהיה בלוע כל כך שלא היה יכול לעבור כ"א ע"י צפון ואפי' טהרות הראשונות טהורות: **צפון** ציבעא נמי מעבר. פי' כיון שע"י ד' סמנין לא עבר בלוע הרי וטהור כדתנן במתניתין ומה שעבר ע"י צפון לא יצא ע"י כך מתורת בלוע דאפי' ציבעא נמי מעבר. ותימה מאי קשיא ליה דילמא טהרותיו טמאות דקאמר היינו לאחר העברת צפון שהרי הקפיד עליו ועבר כדאמרינן בסמוך דטהרות דלאחר תכבוסת שניה טמאות וכ"ת דזקא כי עבר ע"י ד' סמנין אהני קפידתו לטמא אח"כ אבל כי לא עברי אלא ע"י צפון אין קפידתו קפידא לפי שהוא בלוע יותר מדאי דהא אמרינן בסוף שמעתין אמר רב פפא יכול לצאת ע"י הדחק והקפיד עליו והיינו בלישת חרסים ע"י היסק תנור דפליגי ביה ויכול לצאת ע"י צפון כיוצא בו דהא פריך ר' יוחנן לר"ל ממתניתין אמאי טהרותיו כי לא עבר הא יכול לצאת ע"י צפון והוי כמו יכול לצאת ע"י היסק דמטמא ר"ל אע"פ שלא יצא. וי"ל דא"כ ה"ל למימר טהרותיו טהורות. ונימא דקאי אתכבוסת ראשונה כדאמר בסמוך דמסתמא תחלת דבריו יש לו לפ' אלא דאי טמאות אתכבוסת ראשונה נמי קאי ואפי' לא היה צפון מעביר הצבע היה יכול להקשות מבריית' דבסמוך שנאן ועבר טהרותיו טהורות אלא דניחא לי' למיפרך מגופה: שאם העביר שני עבר. ותימה שביעי שמא עבר. ותימה פשיטא דבששה סמנין לא סגי ואם לא העביר כל השבעה טמא. וי"ל דמיירי כגון שלא היה מראה אדמימותו כלל בהעברת ששה סמנין סד"א בשביל השביעי מסתמא לא יעבור וצבע הוא: **לא** שאנו אלא טהרות שנעשו אחר תכבוסת ראשונה מטבילה עד תכבוסת שניה. אבל טהרות דמתכבוסת שניה עד

הגהות הב"ח

(ה) תד"ה שהרי וכו' במתניתין דקתני:

לעזי רש"י

שבור"ן. סבון.

מוסף רש"י

וצריך לכסכס. לשפשף הכתם (בבחים צה:). שלא כסדרן. כמלל אחן שניין במשנה זה אחר זה, כך מלל העבלאן (שם). לא עשה ולא כלום. אין זה נשיון, שאם לא עבר כבך אכתי מיכא למימר דם הוה ומאי לא עשה עבר היינו משום דאין גריסין מועילין אלא לאחר הריון, וכן כולם כמלל (סנהדרין שם:). אנטפטרית. מקום (שבת צ. ושם: אנפטרין). הלביציין. לעזרין (שם). והלעונין. לענה (שם). שיש לו עיקר. שנשרש באחר (שם). שאין לו עיקר. להתקיים באחר בימות הגשמים, כגון קישואין ודלועין וכיולא בהן (ע"ז יד:). אין לו שביעית. ומעתה לענשות מהן חמוצה ואינו מצוה להפקיען (שם). שלוף דוש. לח לחיפפת אגל כך שמו (שבת צ.) ולא ידענא מאי היא (סנהדרין שם:). ביני נקבי מרגניתא. נמצא בנקבי מרגליות הטולות מתוך הים (שם). ברמצא דפרזלא. מולנת קנעים (חולין כה.) פוריירוזו"ל על נחל (שבת צ.).

תום' הרא"ש

אלא מאי בורית אהל. ק"ק דה"ל למימר אלא לעולם מאי בורית אהל הילכך נראה כגירסא דשבת פרק אמר רבי עקיבא דגריס מעיקרא בורית אמר רב יהודה זה החול והתניא והבורית והחול כו': **והטבילו** ועשה על גביו טהרות הטעבר עליו ד' סמנין ולא עבר הרי זה צבע. אין לפרש דאי נצע כלום מדלא עבר ד"א אמאי [נקט] הטבילו אפי' לא הטבילו נמי טהרותיו טהורות ועוד מאי מותיב מינה ר' יוחנן לר"ל בגמ' דאמר טומאה בלועה הוא אין כאן טומאה בלועה כלל. ועוד תניא בגמ' שנאן ועבר טהרותיו טהורות ומפרש דהיינו טהרות שבין תכבוסת ראשונה לשניה אבל טהרות שאחר תכבוסת שניה טמאות עד שיטבול כיון שהקפיד עליו ואי ודאי צבע הוא בשלא עבר בראשון מה תלוי בקפידא כיון דדאי אין כאן דם. אלא ה"פ הרי זה ספק צבע והוי כעין ספק ספיקא ספק ספק צבע ספק דם ואפי' את"ל דם אימור מעלמא אתא ולא ספק ספיקא ממש. דא"כ בלא העברת שנעין יהא טהור אלא אינו כשאר ספק ספיקא דעלמא משום דרוב פעמים מגופה אלא ע"י שלא עבר ע"י ד' שנעין ה"ל ספק ספיק' ומטהרין ליה אבל דם נדה ודאי אע"ג דאמרינן בגמ' דמעביר עליו ד' שנעין ומבטלו ה"מ לטהרות דלאחר תכבוסת דכיון שביטלו גלי אדעתיה שאינו מקפיד עליו עוד. אבל טהרות דקודם לכן טמאות שהרי לא ביטלו עדיין. ודוקא מדרבנן אבל מדאורייתא טהורות כיון שהוא בלוע כל כך שאינו טופו לעבור ע"י שנעין הילכך דוקא הטבילו הוא דמטהרינן משום דאיכא לספוקי בצבעים דאפי' היה דם נדה ודאי לא היו טמאות מדאורייתא אלא מדרבנן אבל אם לא הטבילו דאם היה דם נדה ודאי היו טמאות מדאורייתא שהרי נטמא הבגד מתחלה כשנפל עליו הדם הלח אין לטהר מטעם דאיכא